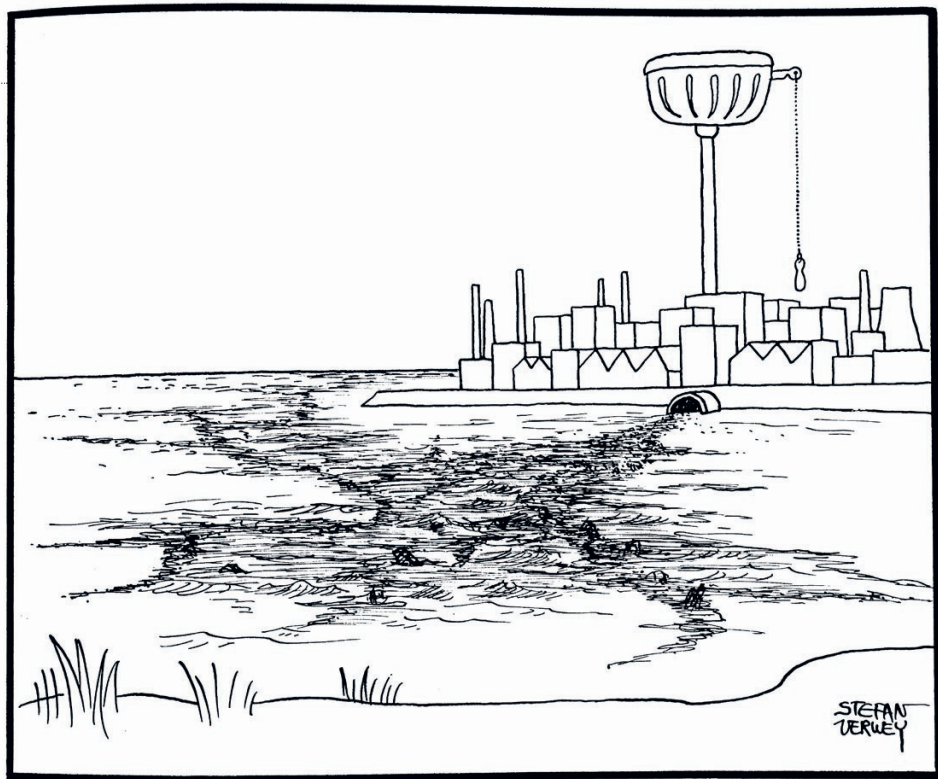

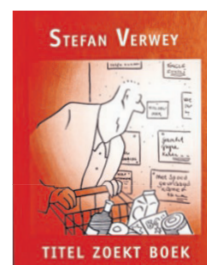
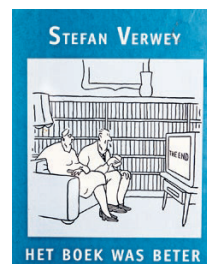

Een vroege Verwey: geen tekst, veel engagement.

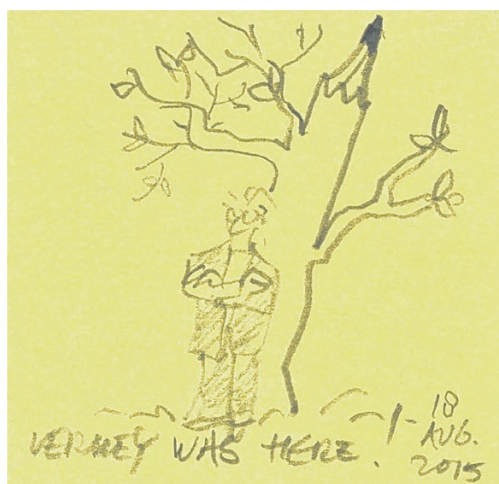
Illustraties Stefan Verwey

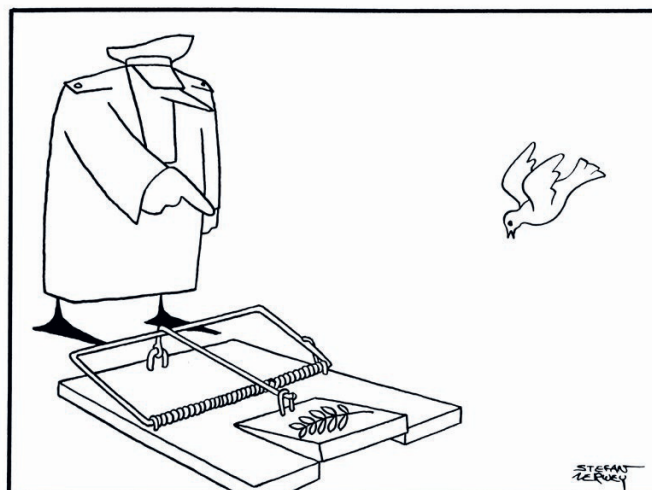
Nieuw thema vanaf 1995: het literaire bedrijf.

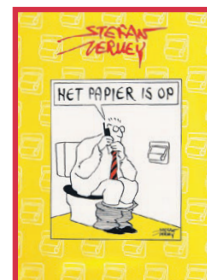
Klein lezersleed.

Krabbel voor de boekenredactie.

Verwey: 'Bij het thema vrede werden het altijd weer duiven.'

● Afscheid Stefan Verwey

Zelfportret als potlood

Stefan Verwey, de **satiricus van het boekenvak**, houdt het voor gezien. Bijna een halve eeuw sierden zijn tobbede figuurtjes de Volkskrant.

Door **Erik van den Berg**

Drie jaar dacht **Stefan Verwey** vooruit te kunnen met zijn cartoons over schrijvers en lezers. Het werden er 25.

Mannetjes en vrouwtjes op scherpe driehoekige pootjes, in 1973 kwamen ze *de Volkskrant* binnengedrenteld, eerst schoorvoetend op de pagina Dag in Dag uit, maar al snel ook op andere plekken in de krant. Met hun puntige voetjes, schouderdjes en neusjes stoten ze zich aan de wereld. Tekst hebben ze niet; hun schep- per Stefan Verwey (1946) maakt in wrange, woordloze grappen duidelijk waar de pijn zit: atoombommen, martelende junta's en geest- loze nieuwbouwwijken – het arsenaal aan wereldleed van de 'kritiese' krantenlezer van toen.

Bijna een halve eeuw lang zullen de tobbede mannetjes en vrouwtjes van tekenaar Stefan

Verwey standhouden in *de Volkskrant*, waarbij ze een geleidelijke transformatie naar meer menselijke vormen ondergaan. De klaarhelde- re lijnen verliezen hun hoekigheid, de pootjes worden gewone voeten, de galgenhumor over misstanden hier en elders (in 1976: een volge- vreten grootindustrieel braakt bankbiljetten) verandert in een ironische blik op het getob van alledag. En, niet onbelangrijk: de persona- ges in Verweys tekeningen beginnen te praten.

Dat gebeurt na een periode van ziekte en gedwongen zelfreflectie in de jaren tachtig, waarin de maker niet alleen zijn huiver voor tekst aflegt, maar ook besluit het al te nadruk- kelijke engagement te laten varen. In 2005

vertelt Verwey in een terugblik in *de Volkskrant* hoe de tredmolen van politieke thema's hem was gaan tegenstaan: 'Bij het thema vrede waren het altijd weer duiven. Ik heb er tientallen van gemaakt en kon er niet aan ontsnappen.'

De generaalspetten en gifpijpen uit het vroe- ge werk maken plaats voor een breder spec- trum aan geestigheden (lokkende tekst op de boshut van de Boze Heks: 'Gratis internet'), waarna zich een nieuw thema aandient: car- toons over schrijvers, lezers en de ongerijmd- heden van het literaire bedrijf. Ze verschijnen vanaf 1995 elke week tussen de recensies in het katern Cicero, dat later opgaat in Sir Edmund en vervolgens in Boeken & Wetenschap. Verwey dacht zo'n drie jaar met het onderwerp vooruit te kunnen, maar het kleine literaire leed bleek groot genoeg om 25 jaar mee te vullen.

Lege boekwinkels, debutanten met een writer's block, uitgevers die niets uitgeven – het geheim van die nooit opdrogende stroom car- toons is volgens de tekenaar dat ze in hun diep- ste wezen autobiografisch zijn.

'Ik zet mezelf te kijk', zegt hij in 2005, in het- zelfde interview waarin hij bekend zichzelf een 'onbeholpen tekenaar' te vinden, vergeleken met bewonderde vakgenoten als Yrrah, Peter van Straaten en Frits Müller. Maar Verwey heeft geen overmaat aan techniek nodig om geestig te zijn. Een voorbeeld uit de marge zijn de snel- le krabbels op gele memoblaadjes die hij bij wijze van groot achterlaat voor de boekenre- dactie: rake zelfportretjes als potlood en boek.

Zijn laatste zelfportret stond vorige week op deze pagina. Na 47 jaar en duizenden *Volks- krant*-cartoons houdt Stefan Verwey het voor gezien. De satiricus van het boekenvak neemt afscheid in stijl: 'Eindelijk tijd om te lezen', zegt zijn alter ego in een kamer vol boeken, comfortabel in zijn leesstoel naast een lege tekentafel. Het feest kan beginnen. ●

STEFAN VERWEY

Stefan Verwey (1946) debuteerde als 20-jarige met de strip *Broeder Gose- wijn* in weekblad *De Katholieke Illustratie*. Behalve in *de Volks- krant* publiceerde hij in onder andere *De Gelderlander*, de *VPRO Gids*, *De Stan- daard*, *Onze Wereld* en *HP/ De Tijd*. De Kunsthall in Rot- terdam (1999) en het Persmuseum (2005) wijdden overzichtstentoon- stellingen aan zijn werk. Verwey werd bekroond met de Ton Smits-penning (1987) en de Inkt- spotprijs (1999 en 2000).